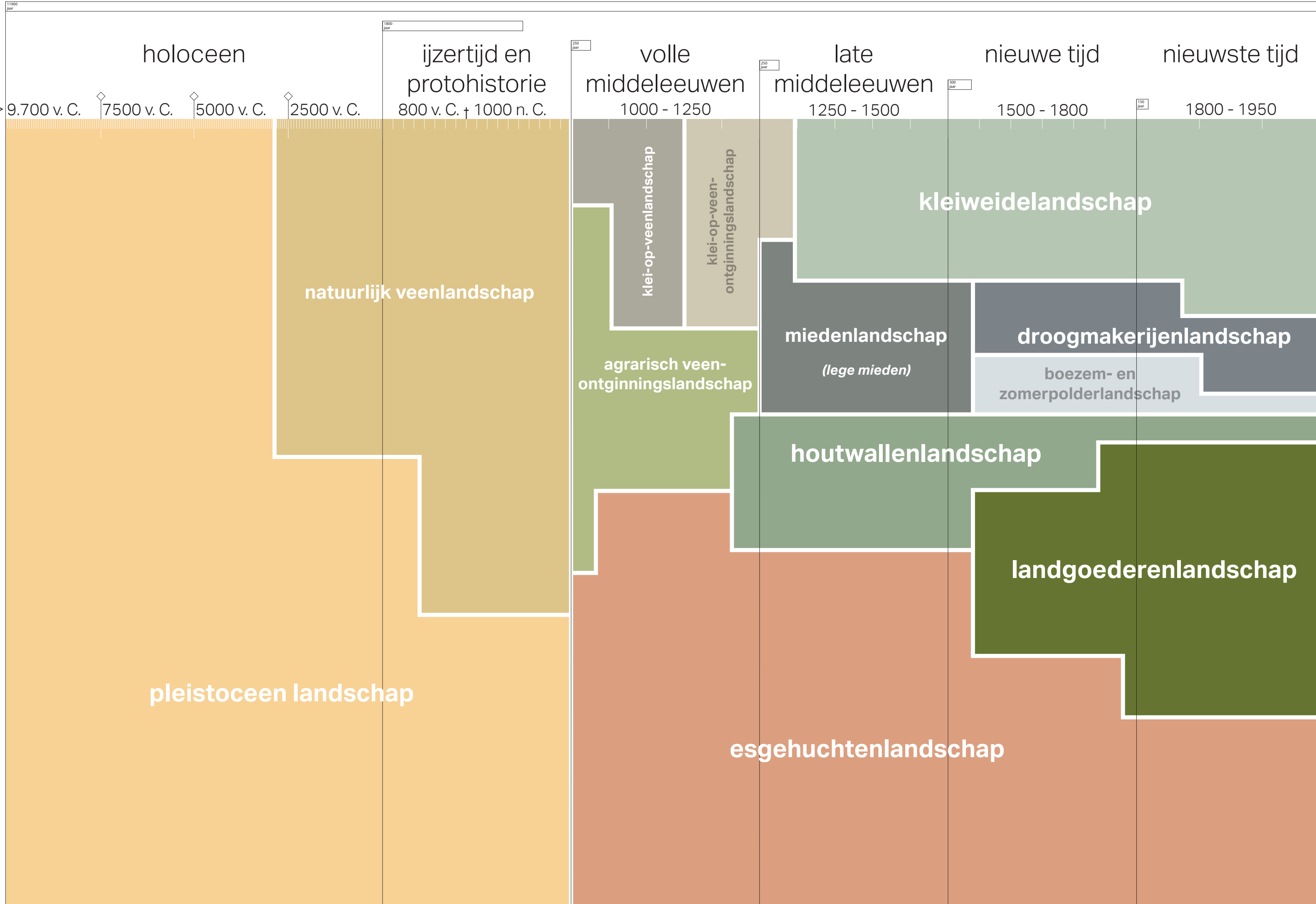

Gaasterland

LANDSCHAPSTYPEN DOOR DE TIJD

LANDSCHAPSTYPENKAART

opdrachtnemers:

WERKEND LANDSCHAP

Landschapsbeheer Friesland

mede mogelijk gemaakt door:

stimuleringsfonds creatieve industrie

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

met medewerking van:

It Fryske Gea

provincie fryslân
provincie fryslân

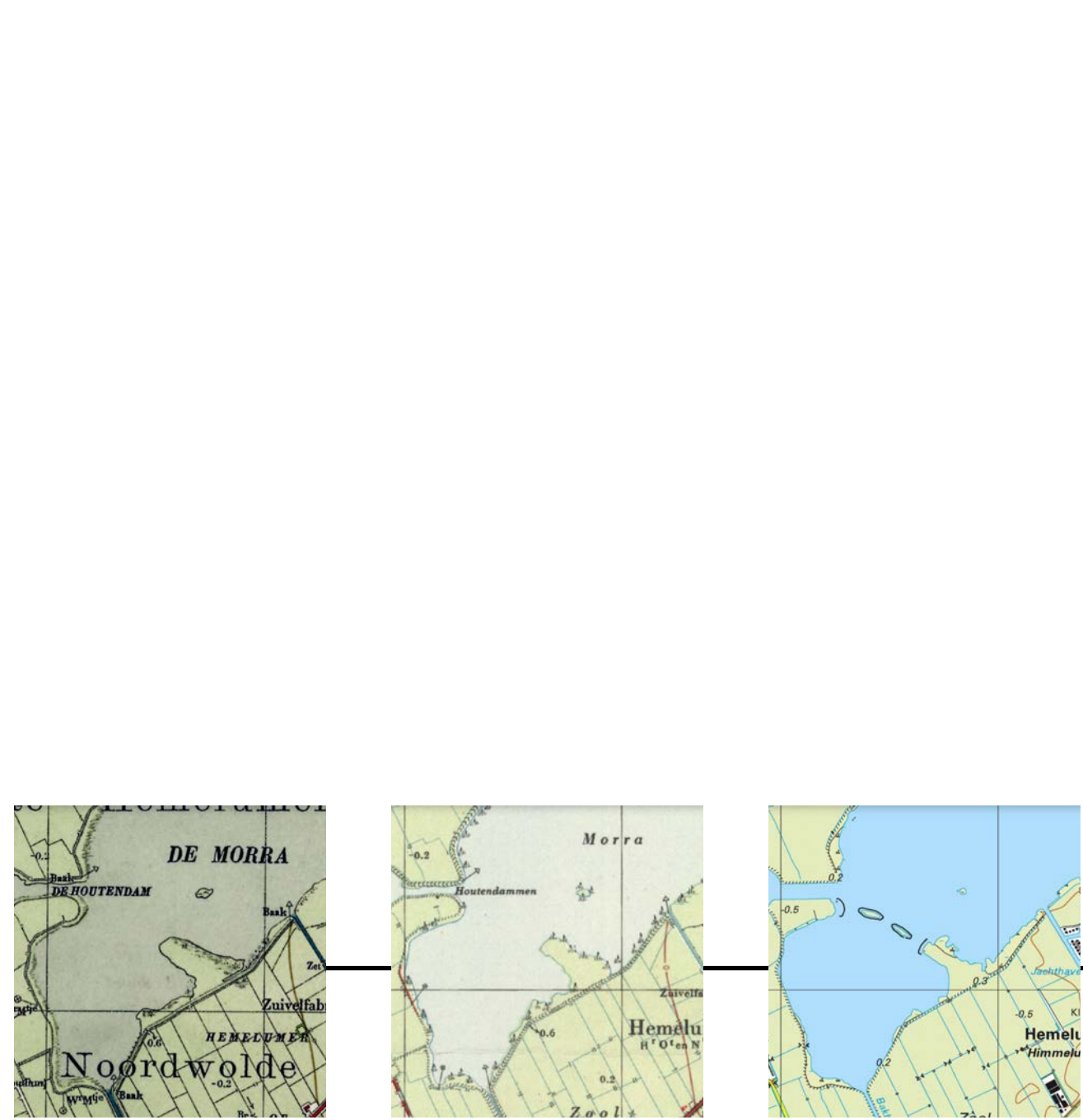
Friese milieu federatie

staatsbosbeheer

LANDSCHAPSELEMENTEN

pleistoceen landschap	elementen	structuren
	- stuwwallen - klei- en veengronden - uitblazingsvlakten - gletsjerlaagten - dekzandwellingen - dekzandlaagten - beekdalen	1. nederzettingstructuur: n.v.t. 2. landgebruik: n.v.t. 3. verkaveling: n.v.t. 4. wegenstructuur: n.v.t. 5. beplanting: n.v.t. 6. reliëf: stuwwallen en tussenliggende laagten (natuurlijk)
	- hoogveenloepels - veenwielertjes - meerstallen - broekbossen	1. nederzettingstructuur: n.v.t. 2. landgebruik: n.v.t. 3. verkaveling: n.v.t. 4. wegenstructuur: n.v.t. 5. beplanting: n.v.t. 6. reliëf: hoogveenloepels (natuurlijk)
	- opstrekende kavelsloten - zij- en achterkaden (leidelijken) - veenrakers - speien (restveenverkaveling) - kerken - kloosters	1. nederzettingstructuur: lineaire veenontginningsdorpen 2. landgebruik: weil- en hooiland 3. verkaveling: regelmatig opstrekende (stroken)verkaveling 4. wegenstructuur: natuurkeijlgegraven waterwegen 5. beplanting: grotendeels boomloos, wel overbegroeiing 6. reliëf: veenkuusen (natuurlijk), zij- en achterkaden (cultuurhistorisch)
	- kreken - prielen - knipkeigronden - beverwallen	1. nederzettingstructuur: n.v.t. 2. landgebruik: onbekend 3. verkaveling: n.v.t. 4. wegenstructuur: n.v.t. 5. beplanting: n.v.t. 6. reliëf: oeverwallen en kreekgraven (natuurlijk)
	- rechte kavelsloten - knipkeigronden - vaarten - zoutwinningen - kerken	1. nederzettingstructuur: grotendeels onbewoond 2. landgebruik: weil- en hooiland 3. verkaveling: kleine regelmatige blok- en strokenverkaveling 4. wegenstructuur: onbekend 5. beplanting: onbekend 6. reliëf: oeverwallen (natuurlijk), zoutwinninglaagten (cultuurhistorisch)
	- vaarten - verdwenen dorpen - menen en poelen - afgekalde veenpolderen - dijken - zijlen	1. nederzettingstructuur: lineaire veenontginningsdorpen 2. landgebruik: weil- en hooiland (extensief; nietland) 3. verkaveling: regelmatig opstrekende verkaveling (langs afgekalde polderen) 4. wegenstructuur: voornamelijk waterwegen zoals vaarten 5. beplanting: grotendeels boomloos, wel overbegroeiing 6. reliëf: dijken (cultuurhistorisch)
	- essen - heidevelden - boomwallen - knikken - houtwallen - tuurwallen	1. nederzettingstructuur: lineaire dorpen op stuwwallankanten 2. landgebruik: weil-, hooi- en akkerland 3. verkaveling: voornamelijk strokenverkaveling 4. wegenstructuur: kronkelende paden en wegen 5. beplanting: stammen rond dorpen, wegen en op hogere gronden 6. reliëf: stuwwallen (natuurlijk), hout- en tuurwallen en essen (cultuurhistorisch)
	- staties (herenhuizen) - landgoedboeren - wandelbossen - boomgaarden - bomenlaan - rabatten - huizepercelen	1. nederzettingstructuur: verspreide boerderijen 2. landgebruik: weiland en (hooi)houtbos (lander), boomgaarden (stateterrein) 3. verkaveling: divers 4. wegenstructuur: kronkelende/rechte paden en lanen 5. beplanting: boomrijk 6. reliëf: stuwwallen (natuurlijk), tuinarchitectuur (cultuurhistorisch)
	- houtwallen - opstrekende kavelsloten - lanen - kerkpaden - rabatten - boomsingels	1. nederzettingstructuur: lineaire nederzettingen 2. landgebruik: weil- en akkerland; hakhoutbos 3. verkaveling: regelmatig opstrekende verkaveling 4. wegenstructuur: rechte lanen en wegen 5. beplanting: boomrijk 6. reliëf: glooiingen stuwwallank (natuurlijk), houtwallen (cultuurhistorisch)
	- onbedijkt boezemland - zomerpolders - lege kaden - afgekalde veenpolderen - kleine poldermolens - opstrekende kavelsloten	1. nederzettingstructuur: amper tot geen bewoning 2. landgebruik: hooi- en rietland 3. verkaveling: regelmatig opstrekende verkaveling, evenals medienverkaveling (opgeknipte stroken) 4. wegenstructuur: vaarten en sloten 5. beplanting: grotendeels boomloos, wel overbegroeiing 6. reliëf: kaden en dijken (cultuurhistorisch)
	- ringdijken - ringvaarten - rechte kavelsloten - poldermolens - gemalen - duikers	1. nederzettingstructuur: verspreide boerderijen 2. landgebruik: weiland 3. verkaveling: regelmatige blok- en strokenverkaveling 4. wegenstructuur: rechte polderwegen, bochtige polderdijken 5. beplanting: erfbeplanting 6. reliëf: ringdijken en greppels (cultuurhistorisch)
	- vaarten - molens - dijken - dammen - gemalen - rechte kavelsloten - bochtige kavelsloten	1. nederzettingstructuur: verspreide bewoning 2. landgebruik: hooi- en rietland 3. verkaveling: kleine regelmatige blok- en strokenverkaveling 4. wegenstructuur: vaarten; rechte en kronkelende wegen 5. beplanting: grotendeels boomloos, wel overbegroeiing 6. reliëf: kaden en dijken (cultuurhistorisch)

1935

1970

2020

DOOR DE JAREN

tendens van 1935 tot 2020

Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 aantal opstrekende kavelsloten gedempt.	Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting percelen.	Tussen 1935 en 1970 schaalvergroting percelen. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting doorgezet, functieverandering percelen (van akker naar weiland, hooiland, weiland naar akker) en een paar landbouwwegen verdwenen.	Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 gedeeltelijke herverkaveling percelen rond landgoedbos.	Tussen 1935 en 1970 toename bouwland. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting percelen en verdere toename bouwland.	Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 aantal opstrekende kavelsloten verdwenen en slaperdijk deels verlegd.	Tussen 1935 en 1970 schaalvergroting percelen. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting doorgezet en oostelijke polderdijk verdwenen.	Tussen 1935 en 1970 her- en der schaalvergroting percelen. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting flink doorgezet, komst nieuwe weg en windturbines.
--	---	--	--	--	--	---	--

VANDAAG EN TENDENS

kernkwaliteiten | opgaven | uitdagingen

ALGEMENE TENDENSEN

Toename hittegolven (toename verdamping) | Toename wateroverlast (toename (piek)neerslag) | Zeespiegelstijging | IJsselmeerspigelstijging (gekoppeld aan zeespiegel) | Toename verzilting van IJsselmeerwater | Problemen met oppervlaktewaterlozing onder vrij verval | Kans van schoon grondwater | Aandachtspunt is aanwezigheid van bepaalde zware metalen | Grondwaterstanddaling (in klei en veen, veelal gecompenseerd door "meedallende" bodem) | Vergrijzing en krimp op het platteland, afname beroepsbevolking | Voorzieningen en vitaliteit onder druk | Afname biodiversiteit | Intensievere hoogrenderende teelten als bollen en lilies | Intensivering veehouderij | Toename woningbouw (ook in het buitengebied) | Nieuwe bedrijventerreinen | Toenemend ruimtebeslag voor opwek van duurzame energie | Wensen voor integreren natuur en landbouw | Meer ruimte voor het natuurlijke watersysteem | Ruimtelijke ordening gebiedsgericht aanpakken | ...

(De romte diela, 2020)
(Grondwateratlas Fryslân, 2020)

